

کارگاه دوروزه پروپوزال نویسی

مدرس: کرمی

هیئت علمی دانشگاه علوم پزشکی لرستان

نگارش پروپوزال

پروپوزال

- پروپوزال چیست ؟
  - چرا باید پروپوزال نوشت ؟
  - اجزای یک پروپوزال کدامند؟
-

منشور تحقیق

□ نقشه ای که با حرکت بر طبق آن در یک طرح تحقیقاتی به اهداف خود

می رسیم را

Research Protocol منشور تحقیق
گویند .

● ۱- لیستی از تمام مراحل تحقیق و اقدامات لازم در جهت رسیدن به هدف پژوهش را فراهم می آورد .

2. اولین قدم برای شروع یک طرح تحقیقاتی است در انسجام اهداف و فرضیات و روش کار به محقق کمک می کند

3- محقق را به سوی رفع نواقص و به خصوص خطاهای تحقیق خود قبل از شروع پژوهش سوق می دهد.

4- امکان برآورد هزینه ها و زمان لازم برای اجرای طرح را جهت سازمان حمایت کننده تحقیق فراهم می نماید

دلایل توجیهی تهیه طرح تحقیق:

- تسهیل برنامه‌ریزی اجرایی تحقیق.
  - کسب حمایت دیگران.
  - آگاه کردن کسانی که در تصویب طرح موثرند.
-

دلایل تسهیل برنامه‌ریزی اجرایی تحقیق

- 1) ترتیب زمانی هر فعالیت را مشخص می‌کند.
  - 2) مشخص می‌کند که چه فعالیت‌هایی در عرض یکدیگر و به موازات هم باید انجام پدیدارد.
  - 3) طرح باعث می‌گردد که محقق تصویری کامل از مجموعه اقدامات و امور مربوط به پژوهش علمی را تهیه کند.
  - 4) باعث می‌شود تا فهرست کاملی از کلیه نیازهای بودجه‌ای، نیروی انسانی، وسایل و امکانات که برای تحقیق لازم است فراهم شود.
  - 5) از سرگردانی و بلامتکلیفی در انجام بعضی از مراحل و امور مربوط به طرح جلوگیری به عمل می‌آورد.
-

کسب حمایت دی‌گران:

محقق در هر نوع تحقیق نیازمند مساعدت و کمک افراد یا موسسات دیگر است. این کمکها ممکن است مالی و بودجه‌ای یا صدور مجوز و مساعدتهای گوناگون باشد.

آگاه کردن کسانی که در تصویب طرح موثرند:

معمولا اکثر طرح‌های تحقیق نیاز به تصویب و تائید مقامات ذیصلاح دارد. مثلا طرح‌های کاربردی و عملی را موسسات بخش خصوصی و دولتی پیشنهاد می‌کنند.

دلایل تصویب طرح‌های اساتید و دانشجویان توسط مقامات ذی صلاح دانشگاه:

- 1) زی‌را دانشگاه می‌خواهد اعتبار و بودجه موردنی‌از را
تامین کند.
  - 2) می‌خواهد از سرمای‌ه معنوی دانشگاه استفاده کند و ای‌ن
طرح به نام دانشگاه انجام ی‌ا نتای‌ج آن منتشر شود.
  - 3) می‌خواهد حاصل کار استاد را در سرنوشت استخدای‌م و
ارتقای مرتبه وی دخالت دهد.
-

بخشهای مختلف پرسشنامه طرح تحقیقاتی

□ صفحه عنوان

□ قسمت اول - اطلاعات مربوط به مجری طرح و همکاران

□ قسمت دوم - اطلاعات مربوط به طرح پژوهشی

□ قسمت سوم - اطلاعات مربوط به روش اجراء طرح و
انتخاب نمونه

■ قسمت چهارم - اطلاعات مربوط به هزینه‌های طرح

□ قسمت پنجم : منابع و مأخذ

۱۳- عنوان طرح به فارسی :

۱۴- عنوان طرح به انگلیسی :

۱۵- چکیده طرح پژوهشی (حداکثر ۲۵۰ کلمه) :

☐ مشخصات مجری یا مجریان (اسامی مجریان به ترتیب حروف الفبا) :

☐ ردیف نام و نام خانوادگی مدرک تحصیلی رشته تحصیلی
سمت محل اشتغال امضاء

☐ مشخصات همکاران اصلی:

☐ ردیف نام و نام خانوادگی مدرک تحصیلی

☐ رشته تحصیلی سمت محل اشتغال نوع همکاری امضاء

۱۶- نوع طرح پژوهشی :

☐ بنیادی

☐ کاربردی

☐ بنیادی- کاربردی

۱۷- بیان مسئله و ضرورت اجرای طرح (حداکثر ۳۰۰ کلمه) :

۱۸- سابقه طرح و بررسی متون (حداکثر ۴۰۰ کلمه):

۱۹- فهرست منابع (به ترتیب حروف الفباء ابتدا منابع فارسی و بعد لاتین درج گردد. حداکثر ۱۰ رفرنس) :

٢٠- هدف اصلی طرح :

٢١- اهداف جزئی طرح :

۲۲- اهداف کاربردی طرح :

۲۳- فرضیات یا سؤالات پژوهش (با توجه به اهداف طرح) :

ه) روش‌شناسی تحقیق:

- ☐ نوع مطالعه:
  - ☐ جمعیت مورد مطالعه:
  - ☐ حجم نمونه مورد نیاز:
  - ☐ روش انتخاب نمونه ها:
  - ☐ 5- روشهای جمع‌آوری اطلاعات :
  - ☐ 6- چگونگی تعیین اعتبار و روایی و سایل و ابزار جمع‌آوری اطلاعات :
  - ☐ 7- روش‌ها و آزمون‌های آماری جهت تجزیه و تحلیل اطلاعات :
  - ☐ و) ملاحظات اخلاقی:
  - ☐ ز) مشکلات و محدودیت‌های پژوهش:
-

ح) برنامه‌ریزی:

- 1- پیش بینی زمان لازم برای انجام کامل طرح:
  - جدول زمانی مراحل اجرا و پیشرفت کار:
-

□ 2- نیروی انسانی مورد نیاز شامل مصاحبه‌گر، راننده،
تکنسین‌های آزمایشگاهی و غیره:

□ نوع همکاری وضعیت شغلی تعداد نفرات میزان ساعات
همکاری میزان حق الزحمه در ساعات میزان کل حق
الزحمه

☐ - وسایل و مواد مورد نیاز :

☐ نام دستگاه یا مواد تعداد و یا مقدار لازم مصرفی یا غیر
مصرفی قیمت واحد محل تهیه قیمت کل

عناصر و ساختار طرح تحقیق:

10) روش تجزیه و تحلیل
اطلاعات.

11) زمان و طول اجرای مدت
تحقیق.

12) مدیر و عوامل اجرایی
تحقیق.

13) هزینه‌های تحقیق.

14) ابزارها، وسایل و شرایط
مورد نیاز تحقیق.

15) مشکلات و تنگناهای

1) سوال اصلی تحقیق و
بیان مسئله.

2) سوابق و ادبیات
مربوط.

3) اهداف تحقیق.
4) فرضیه‌ها.

5) نوع تحقیق.

6) جامعه آماری.

7) حجم نمونه و روش

نمونه‌گیری.

انسجام نوشته‌ها

□ صرف نظر از این که برای چه کسی می‌نویسید، سبک و سازمان نوشته باید منسجم و یکدست باشد.

□ تغییر سبک در جاهای یا فصول مختلف رساله به هر منظوری که باشد، معمولاً خواننده را گیج می‌کند و در نتیجه باید از آن پرهیز کرد.

□ چنانچه گزارش یا رساله را به صورت سوم شخص و به سبکی رسمی نوشته‌اید، تبدیل ناگهانی آن به اول شخص و غیر رسمی عاقلانه نخواهد بود.

راهنمایی‌هایی دربارهٔ دستور و نشانه‌گذاری

□ سعی کنید از جملات طولانی اجتناب ورزید.
جمله‌های بلند سبب می‌شود که فراموش کنید
چه می‌خواهید بگویید، در حالی که با یک رشته
جمله‌های کوتاه‌تر و قوی می‌توانید بحث را با
روشی بهتر پیش ببرید.

□ از پاراگراف‌های یک جمله‌ای پرهیزید.
پاراگراف‌ها باید شامل تعدادی جمله با یک
موضوع باشند و سپس منتهی به پاراگراف بعدی
شوند که بحث را تغییر می‌دهد.

راهنمایی‌هایی دربارهٔ دستور و نشانه‌گذاری

□ در ابتدای جملات از کلمات “ربطی” مانند “اما”، “و” یا “زیرا” استفاده نکنید. این کلمات به‌طور عادی باید برای ربط بندهای درون جمله به کار گرفته شوند.

□ نشانه‌گذاری معیار را یاد بگیرید و به‌طور کامل از آنها استفاده کنید، شامل دو نقطه (:)، نقطه ویرگول (;)، ویرگول (،) و نقطه (.) .

□ علامت نقل قول (« ») و علامت نقل قول در نقل قول (‘ ’) را درست به کار ببرید.

□ در کلیه مراحل نگارش پروپوزال مطالب را با ضمیر شخصی "من" یا "ما" ننویسید مثلاً "من در این تحقیق به این موضوع... "یا" ما سعی می کنیم به این سؤال که... " که نادرست می باشد.

□ از به کار بردن کلمات و اصطلاحات بسیار عامیانه و احساسی خودداری کنید. بهتر است احساس تأسف یا احساس شعف و خوشحالی خود را به صورت کلمات متأسفانه ، خوشبختانه یا بدبختانه منعکس نکنید!

تهیه طرح اولیه یا طرح کلی تحقیق

□ شما ممکن است ایده های خوب و روشنی در خصوص مفاهیم کلیدی، مسائل و زمینه های مرتبط با تحقیق تان داشته باشید. اما آیا تصویر روشنی از کل پروژه تحقیق هم دارید؟

تهیه طرح اولیه یا طرح کلی تحقیق

□ موضوع تحقیق خود را به زبان ساده و غیر تخصصی و با استفاده از کلمات و اصطلاحات روزمره بیان کنید.

□ محقق باید بتواند آشنایان نا آشنا و همچنین نا آشنایان آشنا را به وضوح و روشنی معرفی کند.

مراحل

تحقيق

مرحله اول

انتخاب
موضوع

طرح مسئله

بازنگري منابع

طراحی
طرح

مرحله دوم

فرضیات یا سوالات

هدف گذاری

جامعه مورد بررسی

روشهای تحقیق

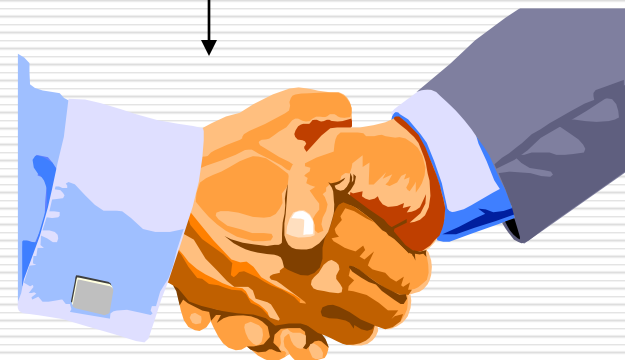
متغیرها

مقیاس سنجش ابزار و لوازم

نحوه اجرای تحقیق

مرحله سوم

اجراي طرح

مدیریت بودجه زمانبندی

برنامه برای جمع آوری داده ها

آمار تحلیلی

آمار توصیفی

مرحله چهارم

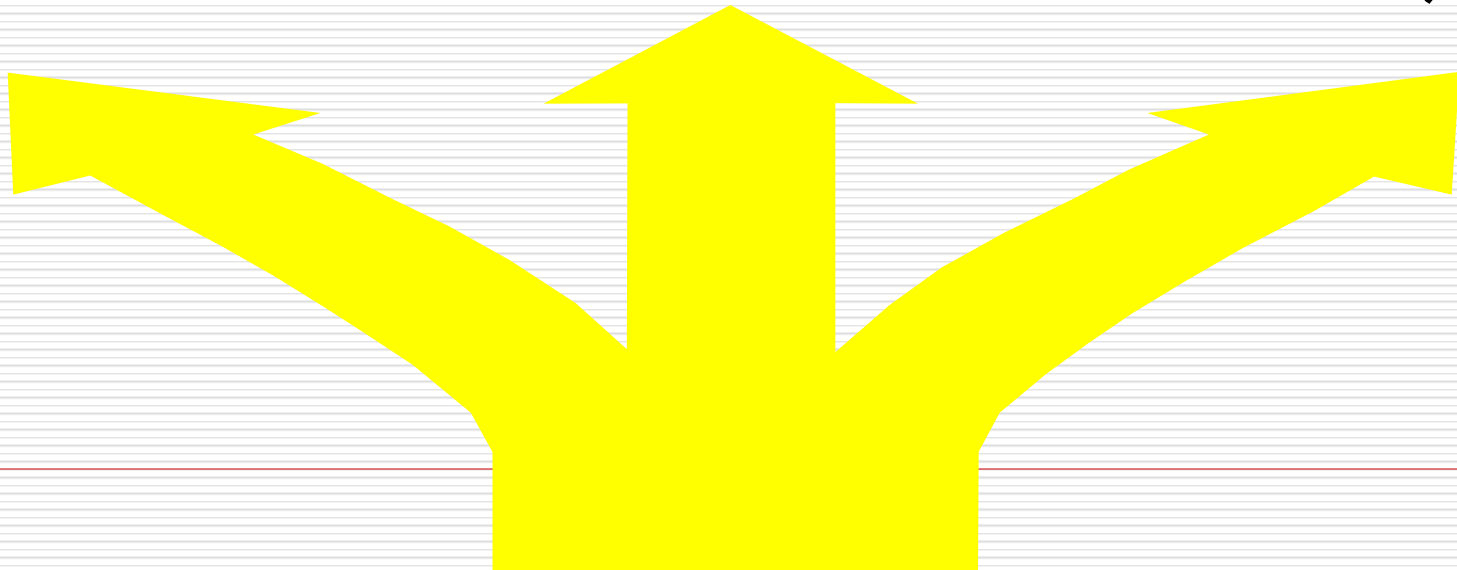
گزارش
طرح

مقاله

گزارش پایانی

گزارش پیشرفت

مراحل اجرای يك تحقيق

- 1- انتخاب موضوع تحقيق
  - 2- بيان مساله $\longleftrightarrow$ 3- پيشينه تحقيق
  - 4- تدوين اهداف، فرضيات، سوالات
  - 5- مشخص کردن متغيرها و مقیاس سنجش آن ها
  - 6- تعیین ابزار اندازه گيري
  - 7- مشخص کردن جامعه مورد بررسی، نمونه و حجم نمونه
-

□ 8- انتخاب روش تحقیق

□ 9- گردآوری داده ها

□ 10- تنظیم و تلخیص داده ها (آمار توصیفی)

□ 11- تحلیل داده ها و نتیجه گیری (آمار استنباطی)

□ 12- تدوین گزارش و انتشار یافته ها

عنوان پژوهش

نکته: اسم یا عنوان پژوهش بیانگر هویت و محتوای آن است.

عنوان باید دارای دو ویژگی باشد.

- 1- جامع باشد یعنی بیانگر محتوای پژوهش باشد.
- 2- مختصر باشد.

نکته: بطور معمول و نه در همه تحقیق ها در نظر گرفتن سه نکته در عنوان می تواند مفید باشد.

- 1- چه چیز را می خواهیم بررسی کنیم.
- 2- در چه زمانی
- 3- در کجا

عنوان

- ☐ سعی شود دامنه تحقیق محدود در نظر گرفته شود.
  - ☐ عنوان را غیر سوالی مطرح نمائید.
  - ☐ از کلمات مناسب و مطلوب استفاده شود.
  - ☐ گاهی اوقات ذکر روش کار در عنوان بر اعتبار طرح می افزاید.
-

ویژگی های يك عنوان مناسب

- جامع و کامل باشد
- تا حد امکان کوتاه باشد
- فاقد کلمات اختصاری باشد
- عاری از پیش داورى باشد

(بررسی) میزان استرس در پرستاران شاغل در
بیمارستانهای شهر خرم آباد در سال 1393

عنوان

- ❑ از کلمات کوتاه ، رسا و در حد امکان از یک زبان استفاده شود
  - ❑ عبارت گویا باشد و گیج کننده نباشد. از اختصارات که ممکن است مخفف عبارات مختلفی باشند پرهیز شود.
  - ❑ در تحقیقات توصیفی بیان مکان و زمان تحقیق در عنوان ضرورت دارد.
  - ❑ در عنوان دقیقاً " آنچه محقق بدنبال تعیین آن است بیان شود.
-

□ سعی کنید تعداد کلمات عنوان شما از 15 کلمه بیشتر نشود.

□ (مثال: اثر دوره های آموزشی ریلکسیشن بر اضطراب دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی لرستان در سال 1393)

□ لازم است مانند یک مجسمه ساز ظاهر عنوان خود را مرتب کنید.

□ کدامیک از دو عنوان زیر بهتر یا درست تر است؟

□ 1- بررسی علل روانی - اجتماعی فرار دختران، در دختران فراری شهر تهران در سال 1386!

□ 2- آسیب شناسی روانی - اجتماعی فرار دختران در شهر تهران (1386).

بيان مسئله

Problem Statement

بیان مسئله تحقیق

- 1- تعریف موضوع تحقیق
- 2- اهمیت موضوع تحقیق
- 3- نحوه برخورد با موضوع تحقیق در حال حاضر
- 4- دلایل انتخاب موضوع تحقیق (عوارض ناشی از تداوم وضع موجود ، وجود تناقضها و معرفی راه حل مشکل)
- 5- انتظار از نتیجه تحقیق (فواید ناشی از اجرای طرح)

* در این قسمت از منابع استفاده می شود.

بیان مسئله

- توصیف مشکل
  - آنچه هست و آنچه باید باشد
  - توصیف علل احتمالی
  - تشریح اهمیت موضوع
  - فواید اجرای طرح
-

بیان مسأله

در بیان مسئله نکات زیر آورده می شود:

□ اطلاعات زمینه ای

□ توصیف دقیق مسأله

■ نحوه بروز یا وقوع

■ وسعت و شدت

■ عوامل دخیل در بروز مسأله

■ نحوه برخورد فعلی با مشکل

■ فواید پژوهش

■ چه نتایجی از حل مشکل انتظار می رود

اهمیت و ضرورت تحقیق

□ این که به ثمر رساندن این پژوهش چه کاربردهایی خواهد داشت و یا این که باعث حل چه مشکل یا مشکلاتی می شود در حیطه اهمیت و ضرورت شماست

□ برای نگارش این قسمت از تحقیق، کاربردی تر فکر کنید. سعی کنید این قسمت را واقع بینانه و کامل تر مطرح کنید، با این کار خود را از لحاظ روحی برای ادامه تحقیق تقویت کرده اید

مرور متون

□ جستجو و تحلیل نظام‌مند منابع (اعم از مقاله، کتاب، پایان‌نامه و ...) که در یک زمینه موضوعی خاص منتشر شده است.

-
1. به موضوع اشراف زیادتری پیدا می کند.
  2. اقدام به دوباره کاری و تکرار نخواهد کرد.
  3. از روش کار دیگران آگاه می شود و با مسائل و مشکلات آن آشنا می شود.
  4. متغیرهای مورد نظر را بهتر شناسایی کند.
  5. در بررسی و ارزیابی فرضیه ها و نتیجه گیری از آن ها استفاده می کند.
-

اهداف بازنگری منابع

تصویری از دانش موجود + پیشینه تحقیق

1- انتخاب موضوع تحقیق .

☐ آشنایی با منابع علمی و مطالب منتشر شده

☐ آنچه تا کنون انجام شده

☐ مواردی که نیاز به پاسخ دارند

☐ مواردی که ضد و نقیض هستند

☐ خلاهای موجود

2- کسب بینش و آگاهی عمیق .

☐ پیشرفتهای علمی و یافته های پژوهشی

☐ آشنا شدن با نظرات موافق و مخالف

☐ پروراندن موضوع تحقیق

3- پیشگیری از دوباره کاری

هدف از بازنگری آثار علمی

4- آشنایی با روش اجرای تحقیق (تعریف متغیرها، تعیین اهداف، نوشتن سوالات و فرضیه های تحقیق – تکنیک های آماری)

5- اجتناب از مشکلات و اشتباهات

□ و آشنا شدن با محدودیت های احتمالی

بررسی متون

- ❑ کمک به نوشتن بیان مسئله و توجیه افراد
  - ❑ نشان دادن به داوران که به اندازه کافی مطالعه داشته اید.
-

منابع

کتاب ☐

نشریات ☐

پایان نامه ها ☐

نمایه اطلاعات پزشکی (Index Medicus) ☐

سرعنوان ها موضوعات پزشکی ☐

(Mesh) or (Medical Subject Heading) ☐

Medline ☐

Internet ☐

منابع الکترونیکی ☐

ترکیب مطالب و تنظیم بخش بازنگری منابع:

□ این قسمت نباید صرفاً پاراگراف های متوالی از خلاصه پژوهش های مربوط به مسئله باشد، بلکه باید به ترتیب خاصی تنظیم شود و مطالب به همدیگر مرتبط باشند

□ پس از معرفی گزارش هر پژوهش، محقق باید نظرات خود را در مورد تحقیق ارائه شده نیز بنویسد و به این ترتیب این بخش منعکس کننده سوابق پژوهش های انجام شده و نشان دهنده خلاء موجود در این زمینه باشد تا لزوم انجام تحقیق فعلی را نشان دهد

انواع رایج تورش در Literature Review

- ❑ استفاده از مغلطه بجای استدلال برای متقاعد ساختن خواننده و بنابراین گمراه کردن او
- ❑ کوچک شمردن اختلاف نظرها و نتایج متفاوت
- ❑ محدود ساختن مآخذ، تنها به آنهایی که نظر محقق را تایید می کنند
- ❑ گزارش موارد اختلاف فاقد اهمیت بصورت با اهمیت
- ❑ کسب نتایج دور از دسترس از نتایج مقدماتی و تعمیم همگانی موارد محدود

مهم

□ برخی نیز هنگام نت برداری از نوشتن منبع مورد استفاده غفلت می کنند و در آینده دچار مشکل می شوند. محقق موظف است اصول اخلاقی و علمی را در منبع نویسی رعایت کند.

□ لازم است نام و نام خانوادگی، سال و موضوع و خلاصه ای از نتایج تحقیق افراد قبلی را ذکر کنید. از این رو هنگام مطالعه و نوشتن تحقیقات قبلی باید مشخصات کامل مقاله یا پایان نامه را یادداشت کنید.

Assignment

□ سه مقاله مرتبط با موضوع تحقیق خود را مطالعه کنید و مروری بر متون بنویسید.

نویسنده	عنوان مقاله	نام نشریه- سال- چاپ- صفحات	قسمتهایی از مقاله که برایتان حائز اهمیت است

اهداف پژوهش

- ☐ هدف پژوهش به ما می گوید به کجا می خواهیم برسیم
  - ☐ اهداف پژوهش باید :
    - از بطن مسأله استخراج شده باشند
    - واقع بینانه باشند
    - قابل دسترس باشند
    - قابل اندازه گیری یا سنجش باشند
-

انواع اهداف

□ هدف کلی

□ اهداف ویژه (هدف کلی پژوهش را می توان به اهداف کوچکتر (ویژه - اختصاصی) تقسیم کرد)

□ هدف کاربردی (هدف کاربردی به ما می گوید، فایده حاصل از پژوهش برای چیست؟)

خصوصیات و نگارش اهداف ویژه

□ صریح، روشن و بدون ابهام

□ قابل اندازه‌گیری

□ دارای زبان علمی

□ استفاده از افعال عملی مانند تعیین،

مقایسه، محاسبه و...

کلماتی مثل شناخت، فهمیدن کلمات مناسب و عینی نیستند

عنوان

بررسی تأثیر روزه داری در ماه مبارک رمضان بر برخی از
عوامل بیوشیمیایی خون در دانشجویان دانشکده پزشکی لرستان
سال ۱۴۰۴

هدف کلی

تعیین میزان تأثیر روزه داری در ماه مبارک رمضان بر
برخی از عوامل بیوشیمیایی خون در دانشجویان دانشکده
پزشکی لرستان در سال 1404

اهداف جزئی

---

1. تعیین تأثیر روزه داری بر میزان قند خون بر برخی از عوامل بیوشیمیایی خون در دانشجویان دانشکده پزشکی لرستان در سال ۱۴۰۴

2. تعیین تأثیر روزه داری بر میزان اوره خون در دانشجویان دانشکده پزشکی لرستان در سال ۱۴۰۴

---

۳. تعیین تأثیر روزه داری بر میزان اسید اوریک خون در دانشجویان
دانشکده پزشکی لرستان در سال ۱۴۰۴

۴. تعیین تأثیر روزه داری بر میزان کلسترول خون در دانشجویان
دانشکده پزشکی لرستان در سال ۱۴۰۴

۵. تعیین تأثیر روزه داری بر میزان قند خون در دانشجویان دانشکده
پزشکی لرستان در سال ۱۴۰۴

فرضیه

بیان فرضیه ها و سوالات تحقیقی از دیگر قسمت های مهم یک تحقیق است.

□ باید تصویری علمی از چگونگی متغیرها و نحوه ارتباط و تاثیر گذاری آنها با یکدیگر را ارایه دهید، تا بر اساس آن تلاش کاوشگرانه خود را آغاز نمایید و در ادامه از صحت و سقم آن مطلع شوید.

□ بنابراین لازم است به بررسی پیشینه تحقیق پردازد و به دقت پژوهش های قبلی انجام شده را مطالعه کند.

فرضیات (Hypothesis)

- ❑ فرضیه عبارت است از یک بیانیه حدسی و احتمالی درباره چگونگی روابط بین چند متغیر
  - ❑ فرضیه عبارتست از حدس یا گمان اندیشمندانه درباره چگونگی روابط بین پدیده ها ، اشیاء، متغیرها
  - ❑ فرضیه حدسی موقتی است که درست بودن یا نبودن آن باید آزمایش شود.
-

❑ فرضیه به صورت جمله اخباری مطرح می شود و بیانگر نتایجی است که محقق انتظار دارد و احتمال می دهد در ادامه (بدون سوگیری) به آن برسد.

□ میزان قند خون در قبل از ماه مبارک و بعد
از مبارک متفاوت است.

یک فرضیه هیچ گاه اثبات یا ابطال نمی شود، بلکه براساس داده های بدست آمده فقط تأیید را ردّ می شود.

فرضیه به دو صورت بیان می شود:

1

1. فرضیه هایی که به احتمال **وجود** تفاوت، رابطه، اثر اشاره می کنند

فرضیه تحقیق H_1 یا H_A

Research hypothesis

Alternative hypothesis

2. فرضیه هایی که به **نداشتن** تفاوت، رابطه یا اثر اشاره می کنند.

فرضیه پوچ، صفر، آماری H_0 Null or statistical

□ بین میزان استرس پرستاران بخش های ویژه و بخش های داخلی و جراحی تفاوت وجود دارد.

H_1

□ بین میزان استرس پرستاران بخش های ویژه و بخش های داخلی و جراحی تفاوت وجود ندارد. (یکسان است)

H_0

فرضیات تحقیقی H_1 به اشکال زیر بیان می شود:

□ فرضیه دو طرفه: محقق رابطه، تفاوت یا اثر را بیان می کند ولی چگونگی آن را بیان نمی کند.

بین میزان آگاهی بیماران قبل از عمل جراحی و میزان اضطراب آنها رابطه وجود دارد.

فرضیه یک طرفه :

□ بین میزان آگاهی بیماران قبل از عمل جراحی و میزان اضطراب رابطه مستقیم وجود دارد.

□ بین میزان آگاهی بیماران قبل از عمل جراحی و میزان اضطراب رابطه معکوس وجود دارد.

در نوشتن فرضیه باید موارد زیر را در نظر گرفت:

□ 1) رابطه بین دو یا چند متغیر را حدس بزند

□ 2) با اصول کلی دانش موجود هماهنگ باشد

□ 3) قابل آزمون باشد

سؤالات پژوهشی

□ زمانی که پژوهش تنها دارای یک متغیر است و پژوهش گر فقط قصد توصیف چگونگی وضع آن را دارد به جای فرضیه سؤال یا سؤالاتی را برای آن مطرح می کند.

□ در تحقیقات توصیفی که صرفاً به بیان آنچه در جامعه می گذرد پرداخته می شود نیازی به ارائه فرضیات نسبت و از **سؤالات** برای رسیدن به اهداف استفاده می شود.

□ میزان آگاهی مردم شهر خرم آباد از علایم بیماریهای قلبی – عروقی چقدر است؟

□ میزان مرگ و میر کودکان زیر یکسال در شهر خرم آباد چقدر است؟

فرضیات یا سوالات پژوهشی

- در پژوهش هایی که هدف کشف روابط علت و معلولی است نوشتن فرضیه ضروری می باشد
  - در پژوهش های توصیفی محقق نمی تواند چگونگی پدیده ها را پیش بینی کند فرضیه اهمیت کمتری دارد
-

اگر شما نمی دانید چه موقع **فرضیه** و چه موقع **سؤال** مطرح کنید ابتدا لازم است با زیربنا و پایه های ارایه فرضیه آشنا شوید:

1- مبنای نظری یا نظریه ها

2- مبنای عملی و تحقیقاتی که تا کنون مرتبط با موضوع مورد بررسی انجام شده است ..

□ اگر بعد از بررسی پیشینه تحقیقات و نظریه های علمی مرتبط با موضوع تحقیق و رابطه بین متغیرهایتان ، به این نتیجه برسید که بین متغیرهای مورد بررسی رابطه مشخصی (مثلا مثبت یا منفی) وجود دارد .....

و این رابطه مستند به پیشینه نظری و عملی قبلی است و همگرایی نسبی در آن را بطه وجود دارد شما در این شرایط می توانید **رضیه** بدهید.

□ اگر حدس شما ویا آن چیزی که قصد مطرح کردنش را دارید زیربنای نظری و تحقیقی ندارد ویا همگرایی بین نتایج تحقیقات و نظرات قبلی بدست نیامده باید **سؤال** طرح کنید.

مثال

□ بین بعد انعطاف پذیری شخصیت و هوش هیجانی رابطه وجود دارد.

□ آیا بین بعد انعطاف پذیری شخصیت و هوش هیجانی رابطه معنی داری وجود دارد؟

سؤال :

---

1. میزان قند خون قبل از ماه مبارک چقدر است؟

2. میزان قند خون بعد از ماه مبارک چقدر است؟

□ برخی مواقع تحقیقی تنها دارای یک متغیر است و محقق فقط می خواهد به توصیف چگونگی وضع آن متغیر بپردازد و چنین مواقعی بهتر است سؤال مطرح شود.

□ اگر موضوعی تحت عنوان: بررسی زمینه های فرهنگی - خانوادگی افراد دارای اختلال شخصیت مرزی، باشد

می توانید **سوالهای** این چنینی مطرح کنید

- 1- افراد دارای اختلال شخصیت مرزی دارای چه زمینه های خانوادگی هستند؟
- 2- افراد دارای اختلال شخصیت مرزی دارای چه زمینه های فرهنگی هستند؟

فرضيه و سؤال

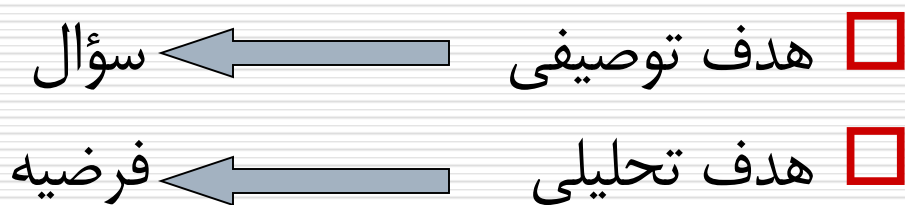

□ به عنوان يك اصل :

براي هر هدف توصيفي يك سؤال و براي هر هدف تحليلي يك فرضيه مطرح مي شود.

سؤالات و فرضیات

تعیین میانگین فشار خون در افراد بالای ۳۰ سال تهرانی
میانگین فشار خون در افراد بالای ۳۰ سال تهرانی چقدر است؟
تعیین ارتباط پرفشاری خون با میزان درآمد در افراد بالای ۳۰ سال تهرانی
پرفشاری خون با میزان درآمد در افراد بالای ۳۰ سال تهرانی ارتباط دارد.
پرفشاری خون در افراد پردرآمد بالای ۳۰ سال تهرانی بیشتر است.

ارایه فرضیه و سوال :

همانطور که ارزش یک تحقیق به تأیید شدن فرضیه های آن نیست، تعداد زیاد فرضیه ها و سوالات ملاک مهم و معتبر بودن تحقیق نیست.

متغيرها

متغیرها

□ مشخصه یک فرد، چیز، پدیده
یا پیام مورد نظر است که :
■ قابل اندازه گیری بوده
■ و می تواند مقادیر مختلفی
بپذیرد

تعريف متغير

- برای تعريف نظري يا تئوري از لغت نامه، دائره المعارف، كتاب مرجع و درسي و... اقتباس مي شود
  - تعريف يك مفهوم بوسيله مفاهيم ديگر (از مطالعات و نظريه هاي موجود نشات مي گيرد)
  - با بياني علمي ارائه مي شود.
  - ذكر منبع مورد استفاده ضروري اجتناب ناپذير است.
-

- تعاریف عملی بر عهده محقق قرار دارد.
  - محقق آنچه را که از این عنصر در تحقیق خود مد نظر دارد بیان می کند.
  - محقق به مشخص ساختن و تعریف نمودن آن متغیر و تعیین کردن عملیات و معیارهای تجربی که برای اندازه گیری و سنجش آن لازم است می پردازد.
-

مثال:

□ استرس پاسخ غیر اختصاصی بدن به هر نوع مطالبه از آن است (منبع)

□ منظور از استرس در این مطالعه این است کسانی که از آزمون استرس..... نمره بالایی.... بگیرند

انواع متغیر ها

□ **متغیر کمی:** آن متغیری است که با **عدد** نمایش داده می شود.

□ **متغیر کمی پیوسته** مقادیر کسری را می پذیرد: سن-قد-وزن-

□ **متغیر کمی گسسته** مقادیر کسری را نمی پذیرد: تعداد انگشتان-

---

☐ **متغیر کیفی:** این متغیری است که کیفیت صفات با آن معرفی می شود.

☐ جنس

☐ نژاد

☐ ماههای سال

☐ نوع کم خونی

انواع متغیر ها

□ **متغیر مستقل:** متغیری است که محقق تاثیر آن را بر سایر متغیرها مورد سنجش قرار می دهد.

مثال: بررسی اثر استرس بر میزان فشار خون

بررسی تاثیر مصرف صبحانه بر میزان یادگیری کوتاه مدت

□ **متغیر وابسته:** متغیری است که متغیر مستقل بر روی آن اثر می کنند. به عبارت دیگر **مساله** همان متغیر **وابسته** است زیرا بر اثر یک یا چند عامل بوجود آمده است.

انواع متغیر ها

□ متغیر زمینه ای (جمعیت شناسی یا دموگرافیک):

در مطالعات انسانی برخی متغیرهای وابسته به جمعیت حضور دارند که سنجش آنها به نحوی مورد استفاده ما خواهد بود.

این متغیرها خصوصیات جامعه مورد مطالعه را به نحوه مطلوبی توصیف می کنند و **به شناخت** بهتر موضوع کمک می کنند.

انواع متغیر ها

متغیر مداخله گر (مخدوش کننده): آن متغیری است که
بر روی رابطه علت معلولی بین دو یا چند متغیر تاثیر می
گذارد و باعث قوی یا ضعیف شدن رابطه بین متغیرها از
حد واقعی آنها می شود.

مقیاس اندازه گیری متغیرها

- **مقیاس اسمی-اعتباری (nominal):** شامل یک یا چند گروه یا طبقه است که از نظر **کیفی** با هم متفاوتند اما بین گروهها هیچگونه ارجحیتی وجود ندارد.
  - ممکن است برای هر گروه یا طبقه شماره ای در نظر گرفته شود که ارزش ندارد بلکه "کد" شناسائی اند.
  - **جنس: 1- مذکر؛ 2- مونث**
  - **نژاد: 1- سیاه پوست؛ 2- زرد پوست؛ 3- سرخ پوست**
- نتایج به صورت درصد بیان می شوند.
-

مقیاس اندازه گیری

□ **مقیاس رتبه ای:** در بین گروهها از نظر متغیر مورد نظر برتری وجود دارد- گروهها یکسان نیستند.

□ گروهها نسبت به هم روی پله های یک نردبان قرار گرفته اند- ترتیب ذاتی بین دسته ها وجود دارد- درجه بندی شده اند-

□ **طبقه اجتماعی:** کلاس 1- کلاس 2- کلاس 3-....

□ **فراوانی سر درد:** اغلب - گاهی - بندرت- هرگز

□ **شدت بیماری:** شدید- متوسط- خفیف

از درصد و نسبت برای بیان انها استفاده می شود

مقیاس اندازه گیری

- مقیاس فاصله ای-عددی (کمی): در این مقیاس فاصله بین گروهها با هم مساوی در نظر گرفته شده است.
  - صفر در این مقیاس فقدان خاصیت مورد نظر اندازه گیری نیست.
  - اختلاف مساوی بین هرجفت از اعداد نمایانگر اختلاف مشابه در خصوصیت مورد اندازه گیری است.
  - اختلاف دمای دو اتاق
-

مقیاس اندازه گیری

□ **مقیاس نسبی**:- در این مقیاس صفر دلیلی برای فقدان خاصیت مورد اندازه گیری است و

در نتیجه نسبت بین اعداد در این مقیاس همان نسبت مقدار خاصیت مورد اندازه گیری است. (**صفر واقعی دارد**)

□ **غلظت هموگلوبین: بر حسب گرم**

جدول متغیرها) تاثیر برنامه آموزش استفاده از کتابخانه بر توانایی استفاده از کتابخانه توسط دانشجویان..... (

مشخصات متغیر	مستقل	وابسته	زمینه ای	کمی	کیفی
				پیوسته- گسسته	اسمی – رتبه ای
برنامه آموزش	*				*اسمی
توانایی استفاده از کتابخانه		*			*رتبه ای
رشته تحصیلی			*		*اسمی
جنس			*		*اسمی
سن			*	*پ	

مشخصات متغیر	نوع	نقش	تعریف	واحد
سن	فاصله ای- پیوسته	زمینه ای	بر اساس تاریخ تولد	سال
جنس	اسمی-کیفی	زمینه ای	بر اساس فنوتیپ	-
شدت درد	رتبه ای	مستقل	بر اساس الگوی طبقه بندی	-
زخم اثنی عشر	اسمی- کیفی	وابسته	بر اساس مشاهده آندوسکوپی	عدد
هموگلوبین	نسبی	وابسته	بر اساس آزمایش خون	گرم درصد

انواع مطالعه

انواع روش های بررسی عبارتند از:

□ **مطالعه توصیفی:** جمع آوری و ارائه تنظیم داده هاست برای ارائه تصویر روشنی از یک موقعیت خاص

□ **مطالعه تحلیلی:** علل یا عوامل خطر در ایجاد یک مسئله خاص را با بررسی و مقایسه دو گروه یا بیشتر بر اساس متغیرهای مورد مطالعه نشان می دهد و به دو گونه است ، کوهورت ، مورد - شاهدهی

□ **مطالعه مداخله ای:** تأثیر مداخله بر روی یک گروه در مقایسه با گروه شاهد اندازه گیری می شود.

مطالعات توصیفی

- **الف) روش مقطعی** به منظور گردآوری داده ها درباره یک یا چند صفت در یک مقطع از زمان (یک روز ، یک هفته ، یک ماه) از طریق نمونه گیری از جامعه انجام می شود .
- **ب) روش طولی :** در بررسی های طولی ، داده ها در طول زمان و یا به عبارت دیگر در زمان های مختلف گردآوری می شود تا تغییرات بر حسب زمان بررسی شده و به رابطه این متغیرها از نظر تغییرات در طول زمان پی برده شود .

مطالعات مداخله ای

- ☐ تجربی
  - ☐ نیمه تجربی
  - ☐ کارآزمایی بالینی
-

جامعة مورد مطالعه

جامعه مورد مطالعه

- جامعه مورد مطالعه ، **جمعیتی** است که مطالعه بر روی آن انجام می شود
  - لزوماً این جامعه انسانها نیستند بلکه می تواند **پدیده ها** ، **اشیا** و **موجودات زنده** باشند.
-

تعیین اندازه نمونه

در قسمت حجم نمونه آماری ، تعداد کامل افراد یا واحد های مورد بررسی را ذکر می کنید.

3-3-نمونه تحقیق

3-3-1-حجم نمونه آماری

در قسمت حجم نمونه آماری ، تعداد کامل افراد یا واحد های مورد بررسی را ذکر می کنید.

☐ اندازه نمونه ها چقدر باشد ؟

☐ انتخاب نمونه بیشتر از مورد نیاز = اتلاف منابع

☐ انتخاب نمونه های خیلی کوچک = نتایج فاقد استفاده عملی

□ چنانچه تعداد افراد مورد مطالعه کم باشد می توان تمام افراد تحت مطالعه را در نمونه گیری آورد.

سرشماری

□ اگر جامعه بزرگ است با استفاده از فرمولهای آماری درصدی از جامعه را انتخاب می کنید

نمونه گیری

روش نمونه گیری

حال نوبت این است که روش نمونه گیری و چگونگی اجرای آن را کامل تشریح کنید. بعد از آشنایی با روش های نمونه گیری از بهترین روش استفاده کنید.

روش های نمونه گیری

نمونه گیری احتمالی

■ نمونه گیری تصادفی ساده: انتخاب به صورت تصادفی

■ نمونه گیری نظاممند: انتخاب نمونه از طریق تقسیم حجم جامعه به حجم نمونه و تعیین فاصله نمونه گیری و انتخاب هر مورد تا سقف مورد نظر (نامحدود)

نمونه گیری

نمونه گیری طبقه ای: انتخاب نمونه از میان واحدهای جامعه که از نظر صفت مورد مطالعه گروه بندی شده اند

■ نمونه گیری خوشه ای: انتخاب نمونه از میان افراد جامعه که در دسته هایی خوشه بندی شده اند

■ نمونه گیری مرحله ای: انتخاب خوشه ها به طور تصادفی و نمونه گیری از خوشه های منتخب

نمونه گیری غیر احتمالی

□ نمونه گیری راحت: نمونه گیری از آنهایی که از همه راحت تر هستند

□ نمونه گیری داوطلبانه: انتخاب نمونه از میان افرادی که خود داوطلب هستند.

نمونه گیری غیر احتمالی

□ نمونه گیری سهمیه ای: نمونه گیری راحت

و آسان از میان گروههایی از جامعه

□ نمونه گیری هدفمند: گزینش دست چین کردن

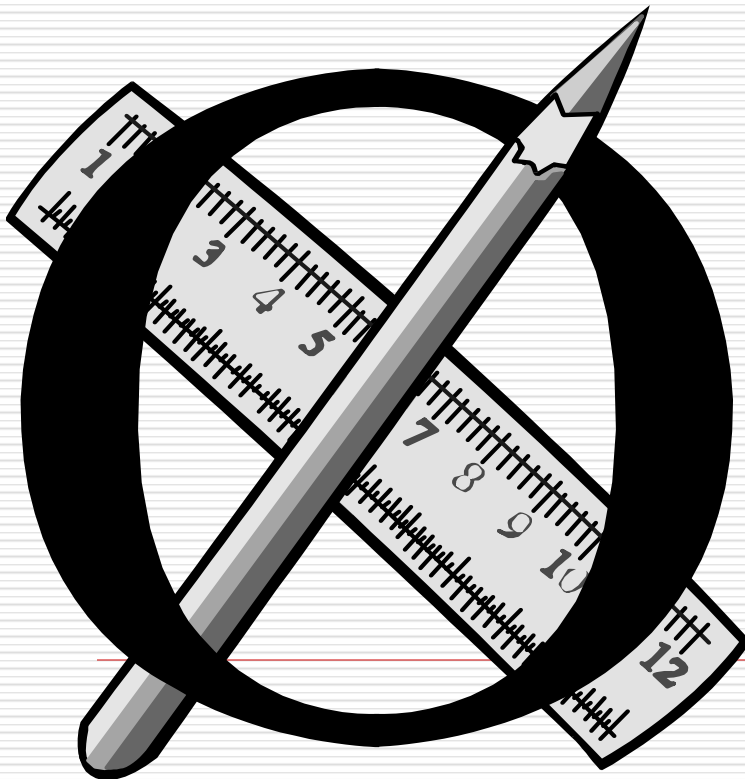
نمونه مورد نظر از میان گروه یا یا موارد

مورد علاقه

جمع آوری داده‌ها

ابزار تحقیق بر حسب روش و هدف تحقیق مشخص می شود.
رایج ترین ابزار گرد آوری داده ها:

جمع‌آوری داده‌ها

□ اسناد: استفاده از مواد مکتوب به عنوان مبنای تحقیق

□ مصاحبه‌ها: پرسش و بحث درباره موضوعات با افراد مورد نظر

□ مشاهدات: جمع‌آوری داده‌ها از طریق تماشا یا شرکت کردن در فعالیتهای

□ پرسشنامه‌ها: جمع‌آوری داده‌ها از طریق سؤالات مکتوب

اگر از پرسشنامه خاصی استفاده کردید در قسمت ابزار تحقیق ابتدا نام کامل پرسشنامه یا تست وسازندگان پرسشنامه(اگر خودتان طراحی کردید بنویسید پرسشنامه محقق ساخته) وهدف آن ها از ساخت پرسشنامه یا ابزار را بنویسید.

□ ممکن است از **مشاهده و مصاحبه** استفاده کرده باشید و در این قسمت نیاز است به طور شفاف توضیح دهید و نمونه برگه ثبت مشاهدات یا فرم مصاحبه را در پیوست ارائه دهید.

اعتبار و پایایی ابزارها

□ میزان اعتبار و پایایی پرسشنامه استفاده شده که معمولاً در پیشینه تحقیقات و مطالعات قبلی و یا توسط سازندگان ابزار به دست آمده است بیان شود.

ممکن است از وسایلی مثل دستگاه با یوفیدبک، الکتروشوک، لامه
سنگ جعبه شرطی سازی وامثال اینها استفاده کنید که معرفی این
ابزار نیز لازم است. می توانید تصاویری از این ابزار را به
صورت چاپی یا لوح فشرده (سی دی) پیوست تحقیقتان کنید.

جمع آوري و تجزيه و تحليل داده ها

آزمونهای آماری

□ شاخص های تمایل مرکزی

□ شاخص های پراکندگی

□ جداول و نمودارها

□ آزمونهای کای اسکوئر، تی، آنالیز واریانس و رگرسیون

مسایل مربوط به شئون اخلاقی

□ مشکلات متداول اخلاقی در جریان تحقیق به
طور معمول عبارتند از:

■ محرمانه بودن اطلاعات؛

■ محرمانه بودن نام؛

■ رعایت قانون؛

■ ملاحظات حرفه‌ای یا صنفی

محدودیت های تحقیق

□ محدودیت های تحقیق آن دسته از عواملی هستند که در مسیر جمع آوری اطلاعات و کسب نتایج مطلوب مانع ایجاد می کند.

- محدودیت های در اختیار محقق
  - محدودیت های خارج از اختیار تحقیق
-

جدول زمان بندی مراحل اجرایی طرح

وقت اجرا (ماه)												زمان کل	ردیف	فعالیت‌های اجرایی
12	11	10	9	8	7	6	5	4	3	2	1			
	1											2 هفته	1	ارائه طرح و تصویب
												2 هفته	2	تهیه تجهیزات لازم
												1 هفته	3	آموزش پرسنل اجرایی
												3 هفته	4	هماهنگی با آموزش و پرورش
												2 ماه	5	اجرای طرح
												2 هفته	6	ورود داده ها به رایانه
												2 هفته	7	تجزیه و تحلیل داده ها
												1 ماه	8	تهیه گزارش نهایی

بر آورد هزینه ها

**خداوند متعال همیشه و در همه حال
یاورتان باشد**

